

NEYTENDASTOFA

Ákvörðun nr. 3/2019

Sölu- og afhendingarbann á leikfangahljóðnema hjá Leikfangalandi

I.

Málsmeðferð

1.

Neytendastofa hefur eftirlit með lögum nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu og reglugerð nr. 944/2014, um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu. Neytendastofa er þátttakandi í samstarfsverkefni með vörueftirlitsstjórnvöldum í Evrópu. Markmið verkefnisins er að kanna öryggi rafmagns- og rafhlöðuleikfanga á íslenskum markaði og hvort þau standast viðeigandi lágmarkskröfur.

Þann 4. júlí 2018 fór fulltrúi Neytendastofu í verslun Leikfangalands í Firðinum verslunarmiðstöð og aflaði tveggja sýnishorna af gerðinni „Microphone with light“ (sjá fylgiskjal), frá framleiðandanum Johntoy. Varan var send til prófunar á prófunarstofu UL á Ítalíu.

2.

Prófunarstofan UL kannaði hvort leikfangið samræmdest staðlinum ÍST EN 62115:2005, sbr. A2:2011, AC:2011, A11:2012, AC: 2013 og A12: 2015. Samkvæmt niðurstöðum prófananna uppfyllti leikfangið ekki lágmarkskröfur sem gerðar eru til öryggis rafmagns- og rafhlöðuleikfanga samkvæmt 13. tölul. og 14. 6 tölul. staðalsins ÍST EN 62115:2005 þar sem leikfangið uppfyllti ekki styrkleikakröfur og brotnaði við álagsprófun. Því hafi rafhlöður orðið aðgengilegar án þess að verkfæri væri notað, eða tveimur sjálfstæðum hreyfingum beitt, en um það er gerð krafa um í staðlinum ÍST EN 62115:2005.

Í niðurstöðunum kemur einnig fram að leikfangið hafi ekki staðist prófanir samkvæmt tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2011/65/ESB frá 8. júní 2011 (Rohs). Var það vegna þess að gildi blýs (Pb) hafi verið hærra en leyfilegt hámark samkvæmt tilskipuninni, sem innleidd hefur verið með reglugerð reglugerð nr. 630/2014 um takmarkanir á notkun tiltekinna, hættulegra efna í raf- og rafeindabúnaði.

3.

Þann 15. nóvember 2018 sendi Neytendastofa niðurstöður prófananna á verslunina Leikfangaland og afrit á tölvupóstfang verslunarinnar. Þar kom fram að Neytendastofa óskaði eftir athugasemdum verslunarinnar vegna niðurstöðu prófunarinnar. Einnig hefði Neytendastofa heimild til að leggja sölubann á vörur sem uppfylltu ekki skilyrði laganna með vísan til V. kafla laga nr. 134/1995. Bréfið var endursent og barst Neytendastofu þann 22. nóvember 2018. Engin svör bárust frá versluninni vegna tölvupóstsins. Var beiðnin ítrekuð með öðru bréfi, dags. 27. nóvember 2018, með framlengdum svarfresti sem var jafnframt sent á nýtt heimilisfang verslunarinnar og veittur frestur til 5. desember 2018.

Neytendastofu bárust engin svör frá versluninni.

II.

Niðurstaða

1.

Mál þetta varðar öryggi leikfangsins „Microphone with light“ sem selt var í verslun Leikfangalands. Samkvæmt niðurstöðum IISG prófunarstofunnar, uppfyllir leikfangið ekki lágmarkskröfur um öryggi, þar sem efni leikfangsins var ekki nægilega sterkt svo að það brotnaði við prófanir. Við það varð hnapparafhlaða aðgengileg. Auk þess reyndust íhlutir í leikfanginu innihalda hátt gildi blýs (Pb).

Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu mega framleiðendur einungis markaðssetja öruggar vörur. Þá segir í 2. mgr. sömu greinar:

“Vörur, sem ætlaðar eru til sölu, leigu eða hvers kyns annarrar afhendingar í atvinnuskyni á markaði, skulu vera þannig úr garði gerðar að þær fullnægi kröfum sem vegna almannahagsmuna eru gerðar til þeirra í lögum og reglugerðum eða stöðlum um öryggi vöru og vernd heilsu og umhverfis.“

Í 1. mgr. 8. gr. laga nr. 134/1995 er um það fjallað hvað teljist örugg vara og til hvers skuli litið við mat á því hvort vara teljist örugg. Ákvæðið er svohljóðandi:

„Örugg vara merkir sérhverja vöru sem við eðlileg eða fyrirsjáanleg notkunarskilyrði, þ.m.t. endingartíma, svo og kröfur sem gerðar eru um uppsetningu, viðhald og hvernig hún skal tekin í notkun, telst vera hættulaus fyrir einstaklinga, heilsu þeirra og eignir enda fullnægi hún almennum kröfum sem gerðar eru vegna almannahagsmuna um öryggi og vernd heilsu, svo og umhverfis. Við mat á öryggi vöru skal einkum haft til hliðsjónar:

1. Eðli vörunnar, þ.m.t. samsetning hennar, umbúðir og samsetningarleiðbeiningar og, þar sem við á, uppsetningar- og viðhaldsleiðbeiningar.

2. Áhrif vörunnar á aðrar vörur ef fyrrsjáanlegt er að hún verði notuð með öðrum vörum.

3. Framsetning vörunnar, merkingar og, ef við á, varnaðarorð og leiðbeiningar um notkun og förgun auk hvers kyns ábendinga eða upplýsinga um vöruna.

4. Hvort varan er gerð fyrir tiltekinn markhóp neytenda sem getur stafað sérstök hættu af vörunni, t.d. börn og eldra fólk.“

Framleiðsla og dreifing vöru, svo og þjónusta sem veitt er í tengslum við vöruviðskipti skulu ávallt vera í samræmi við ákvæði laga, reglugerða og annarra stjórnvaldsfyrirmæla sem gilda hverju sinni um öryggi vörunnar, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 134/1995. Í 2. mgr. 9. gr. laganna er nánar tilgreint hvaða vörur teljast vera öruggar í skilningi laganna en þar segir:

„Vara telst vera örugg ef hún uppfyllir skilyrði sem fram koma í íslenskum stöðlum, sem innleiða Evrópustaðla, sem tilvísun hefur verið birt í hér á landi og í Stjórnartíðindum Evrópubandalagsins í samræmi við ákvæði tilskipunar um öryggi vöru.“

Ríkar kröfur eru gerðar til framleiðenda, innflytjenda og dreifingaraðila leikfanga. Í reglugerð nr. 944/2014, um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu, er að finna ítarleg ákvæði um þær kröfur sem gerðar eru til hvers þeirra um sig, sbr. 3., 5., og 6. gr. nefndrar reglugerðar.

Samkvæmt 4. tölul. 2. gr. reglugerðar nr. 944/2014 er framleiðandi sá einstaklingur eða lögaðili sem framleiðir leikfang eða lætur framleiða eða hanna leikfang og markaðssetur leikfangið undir sínu nafni eða vörumerki.

Í 3. gr. reglugerðar nr. 944/2014 er kveðið á um skyldur framleiðanda. Framleiðendur mega aðeins setja leikfang á markað sem uppfyllir viðeigandi kröfur um öryggi, sbr. 1. mgr. Áður en að leikfang er sett á markað skal framleiðandi, sbr. 1. mgr. 3. gr. reglugerðar nr. 944/2014:

„1. tryggja að leikfangið hafi verið hannað og framleitt í samræmi við grunnkröfur um öryggi,

2. greina hættu sem getur stafað af leikfanginu með tilliti til íðefna, efnislegra og kraftrænna eiginleika, rafmagns, eldfimi, hollustuhátta og geislavirkni, ásamt mati á hugsanlegum váhrifum slíkrar hættu,

3. útbúa tæknigögn í samræmi við 19. gr. og framkvæma eða láta framkvæma samræmismat með viðeigandi samræmismatsaðferð skv. 17. gr. Ef sýnt er fram á að leikfang uppfylli viðeigandi kröfur með þessum aðferðum skal framleiðandi útbúa EB-samræmisyfirlýsingu, sbr. 13. gr. og festa CE-merkið á í samræmi við 15. gr.,

4. varðveita tæknigögn og EB-samræmisyfirlýsinguna í tíu ár eftir að leikfang hefur verið sett á markað,

5. tryggja að aðferðir séu til staðar til að raðframleiðsla haldist í samræmi. Taka skal fullnægjandi tillit til breytinga á hönnun og eiginleikum leikfangs og breytinga á samhæfðum stöðlum sem EB-samræmisýfirlýsingin miðast við,
6. tryggja að leikfang hans beri gerðar-, framleiðslu-, rað- eða tegundarnúmer eða annað tákni sem gerir kleift að bera kennsl á það eða, ef það er ekki hægt vegna stærðar eða eiginleika leikfangs, að umbeðnar upplýsingar séu veittar á umbúðum eða í skjali sem fylgir leikfanginu,
7. tilgreina á leikfanginu nafn sitt, skráð firmaheiti eða skráð vörumerki og heimilisfang þar sem má hafa samband við hann eða, ef það er ekki hægt, á umbúðunum eða í skjali sem fylgir leikfanginu. Óheimilt er að tilgreina fleiri en einn stað sem heimilisfang þar sem hægt er að hafa samband við framleiðanda,
8. tryggja að leikfanginu fylgi leiðbeiningar og upplýsingar um öryggismál á íslensku,
9. tryggja að leikfang beri viðvörðunarkerkingar skv. 10. gr.“

Í III. kafla reglugerðar nr. 944/2014 er auk þess að finna ítarleg og samsvarandi ákvæði um ábyrgð og skyldur innflytjanda og dreifingaraðila á leikföngum sem markaðssett eru hér á landi og á EES-svæðinu.

Í 6. gr. reglugerðarinnar er kveðið á um skyldur dreifingaraðila:

„Dreifingaraðili skal, áður en leikfang er boðið fram á markaði, tryggja eftirfarandi:

1. að gætt sé allra gildandi krafna,
2. að leikfangið beri samræmismerki,
3. að leikfanginu fylgi öll gögn sem krafist er og einnig leiðbeiningar og upplýsingar um öryggismál á íslensku,
4. að framleiðandi og innflytjandi hafi uppfyllt kröfur sem gerðar eru til þeirra í 3. og 5. gr.“

Þá segir í 5. mgr. 6. gr.:

„Dreifingaraðili skal, á grundvelli rökstuddrar beiðni frá Neytendastofu, afhenda stofnuninni allar upplýsingar og skjöl sem nauðsynleg eru til að sýna fram á samræmi leikfangsins. Hann skal hafa samvinnu við Neytendastofu að beiðni stofnunarinnar að því er varðar allar aðgerðir sem beitt er til að útiloka hættu sem stafar af leikfangi, sem hann hefur boðið fram á markaði.“

Leikfang á ekki að vera markaðssett fyrr en framleiðandi hefur sýnt fram á samræmi þess við grunnkröfur um öryggi með þeim samræmismatsaðferðum sem mælt er fyrir um í 2. og 3. mgr. 17. gr. reglugerðar nr. 944/2014. Áfesting CE-merkisins er staðfesting á því að vara fullnægi öllum skilgreindum grunnkröfum í reglugerðum og samhæfðum stöðlum Samkvæmt 14. gr. reglugerðar nr. 944/2014 skulu leikföng sem boðin eru fram á markaði hér á landi vera CE-merkt. Um CE-merkið gildir reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 765/2008, um kröfur varðandi faggildingu og markaðseftirlit í tengslum við markaðssetningu á vörum og var innleidd hér á landi með reglugerð nr. 566/2013, um markaðseftirlit, faggildingu o.fl.

Framleiðanda leikfangs ber að útbúa tæknigögn skv. 19. gr. reglugerðar nr. 944/2014. Í 19. gr. reglugerðarinnar segir að með tæknigögnum sé átt við öll viðeigandi gögn eða upplýsingar um aðferðir sem framleiðandinn notaði til að tryggja að leikfangið eða leikföngin sem hann setur á markað séu í samræmi við grunnkröfur um öryggi. Tæknigögn teljast þó að lágmarki þau gögn og upplýsingar sem fram koma í IV. viðauka reglugerðarinnar, en þar er m.a. vísað til gagna um ítarlega lýsingu á hönnun og framleiðslu leikfangsins, öryggismats framleiðanda og ganga þar sem samræmismatsaðferð er lýst. Í framangreindum viðauka er einnig vísað til EB-samræmisýfirlýsingar, heimilisfanga á framleiðslu- og geymslustöðum og prófunarskýrslna. Framleiðendum, innflytjendum og dreifingaraðilum ber skylda til að hafa tæknigögn til reiðu að rökstuddri beiðni Neytendastofu, sbr. 4. tölul. 1. mgr. 3. gr., 10. mgr. 5. gr. og 5. mgr. 6. gr. reglugerðar nr. 944/2014.

Í ÍST EN 62115:2005 Rafmagnsleikföng – Öryggi er mælt fyrir um prófunarkröfur til öryggis rafmagnsleikfanga. Í 13. tölul. er kveðið á um „styrkleika“ leikfangsins. Í tölulið 14.6. segir jafnframt að hnapparafhlöður og rafhlöður skuli ekki vera aðgengilegar án tilstillis verkfæris nema að lok á rafhlöðuhólfi geti aðeins verið opnað þannig að a.m.k. tveimur sjálfstæðum hreyfingum hafi verið beitt samtímis til að opna það.

3.

Í 1. mgr. 26. gr. reglugerðar nr. 944/2014 segir að hlutverk Neytendastofu sé gefa út tilkynningar og vara við hættulegum vörum á markaði sem reglugerðin taki til ef nauðsyn beri til og annast samskipti við Eftirlitsstofnun EFTA og önnur eftirlitsstjórnvöld á Evrópska efnahagssvæðinu, svo og vera tengiliður við RAPEX-tilkynningakerfi framkvæmdastjórnar ESB um hættulegar vörur á markaði. Í 2. mgr. segir jafnframt að Neytendastofu sé skylt að tilkynna til framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins ef við markaðseftirlit komi í ljós að alvarleg hætta stafi af vöru í samræmi við ákvæði laga nr. 134/1995.

4.

Mál þetta varðar leikfangið „Microphone with light“ sem selt var í verslun Leikfangalands. Samkvæmt prófunarskýrslu IISG, dags. 26. september 2018 uppfyllir leikfangið ekki lágmarkskröfur sem gerðar eru til styrkleika efnis í slíkum leikföngum og mælt er fyrir um í 13. tölul. staðalsins ÍST EN 62115.

Þá voru leiðbeiningar og upplýsingar um öryggismál ekki á íslensku líkt og gerð er krafa um í 3. tölul. 6. gr. reglugerðar nr. 944/2014.

Einnig reyndust íhlutir leikfangsins innihalda blý og stóðust ekki prófanir samkvæmt tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2011/65/ESB frá 8. júní 2011 (Rohs), sbr. reglugerð nr. 630/2014 um takmarkanir á notkun tiltekinna, hættulegra efna í raf- og rafeindabúnaði.

Áhættumat hefur verið framkvæmt vegna leikfangsins í samræmi við niðurstöðu prófunarskýrslunnar. Er niðurstaða áhættumatsins að leikfangið feli í sér alvarlega áhættu þar sem að leikfangið brotni við það verði hnapparafhlöður aðgengilegar. Hætta sé á að barn geti stungið rafhlöðum upp í sig og gleypst með þeim afleiðingum að valdi skaða á innnyflum.

Því telst „Microphone with light“ sem Leikfangaland bauð fram á markaði ekki örugg vara í skilningi 1. mgr. 8. gr. og 2. mgr. 9. gr. laga nr. 135/1995. Leikfangaland hefur því brotið gegn ákvæðum 6. og 9. gr., reglugerðar nr. 944/2014 og því ekki uppfyllt skyldur dreifingaraðila samkvæmt reglugerðinni. Því telur Neytendastofa nauðsynlegt með vísan til 1. mgr. 20. gr. laga nr. 134/1995, sbr. 21. gr. sömu laga, og reglugerðar nr. 944/2014, að gera Leikfangalandi að afturkalla og banna hér með alla sölu og afhendingu á leikfanginu „Microphone with light“, vörunr. 29389.

Afturköllun, afhendingarbann og sölubann þetta tekur gildi við birtingu ákvörðunarinnar.

Neytendastofa mun upplýsa framkvæmdastjórn Evrópusambandsins um þær aðgerðir sem gripið hefur verið til hér á landi í samræmi við reglugerð nr. 566/2013, um markaðseftirlit, faggildingu o.fl. Fara upplýsingaskiptin fram með tilkynningu í tilkynningarkerfi um hættulegar vörur (e. Safety Gate).

IV.

Ákvörðunarorð:

„Leikfangaland, Fjarðargötu 13-15, 220 Hafnarfirði, hefur boðið fram á markaði leikföng sem ekki geta talist örugg í skilningi 1. mgr. 8. gr. og 2. mgr. 9. gr. laga nr. 134/1995 um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu. Leikfangaland hefur því brotið gegn ákvæðum 6. og 9. gr. reglugerðar nr. 944/2014 um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu og því ekki uppfyllt skyldur dreifingaraðila.

Með vísan til 1. mgr. 20. gr., sbr. 21. gr., laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu og reglugerð nr. 944/2014, um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu, er bannað að selja og afhenda „Microphone with light“, sem enn kunna að vera til á lager hjá fyrirtækinu. Sjá myndir í fylgiskjali.

Með vísan til 1. mgr. 22. gr. laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu skal Leikfangaland ennfremur innkalla vöruna og með opinberri tilkynningu til neytenda, birta viðvörun um að þeir skuli skila eða eyða vörunni á öruggan hátt.

Sölu- og afhendingarbann þetta tekur gildi við birtingu ákvörðunarinnar.

Neytendastofa, 15. janúar 2019

Tryggvi Axelsson
Forstjóri

Þórunn Anna Árnadóttir

FYLGISKJAL

